

Memoires van Wout (1916-2008)

Wout Klomp

Op zondag 5 oktober 2008 overleed op 92-jarige leeftijd, de bekende regiojournalist Wout Klomp. Vele jaren was hij werkzaam voor de Gelders-Overijsselse Courant, waarin hij tot 1980 in talloze artikelen verslag deed van het wel en wee in onze regio. In 2006 legde hij zijn vele herinneringen aan leven en werken vast in een boeiend verslag, dat enige tijd voor zijn overlijden voor publicatie ter beschikking werd gesteld aan de redactie van het Land van Lochem. Hierbij het eerste deel van de herinneringen van een bakker-journalist, zoals Wout zichzelf typeerde.

Ik liep al langer rond met het idee om iets over mijn leven en werk op papier te zetten, maar bij plannen bleef het, tot ik in september 1999 van John en Petra een computer kreeg. Daar moest wat mee gedaan worden, vooral ook omdat ik meer vrije tijd had gekregen door de verhuizing naar De Berkelhof 72. Daar gaat 'ie dan.

Een nieuwe toekomst

Op 12 november 1945 begon voor mijn vrouw Grade en mij een nieuwe toekomst. Het was eerst wel even wennen. Niet alleen wat het werk betreft, maar ook in de omgang met mensen, waaronder de jongedames Wessels en Boschman, plus nog enkele anderen waarvan de namen me ontschoten zijn. Het werk bestond voornamelijk uit het ponsen van abonnementenplaatjes, die dan vervolgens door een adresseermachine liepen en ook die mocht ik wel eens bedienen. Verder was er ook nog een kaartstelsel van abonnementen dat bijgehouden moest worden. Dat gold niet uitsluitend voor de Gelders-Overijsselse Courant (GOC), maar ook voor tijdschriften als het Remonstrantse Weekblad, het Ziekenhuiswezen en nog enkele andere. En dat alles onder oppertoezicht en met medewerking van Derk Egelink, de chef van de afdeling.

Het bedienen van de adresseermachine heugt me nog als de dag van gisteren. Daarvan kwam een arm met kracht neer op het onderliggende adresplaatje en daar zat m'n middenvinger ook een keer tussen. Hevig bloeden en de nagel eraf. Ik was op dat moment alleen bezig. Er zat niets anders op dan het werk te laten liggen en naar het kosthuis, de familie Oldenkamp aan de Walderstraat, te gaan waar ma Oldenkamp de vinger stevig in het verband pakte. Pijn deed het wel en natuurlijk werd ik vervolgens op het werk wel een beetje in de maling genomen. In diezelfde periode

werd ik ook eventjes met de neus op de feiten gedrukt door mijnheer Postel met de woorden: 'k Zol maor an 't werk goan'. Hij stond onverwacht achter me, terwijl ik druk aan het vertellen was over iets wat ik in de schouwburg had gezien. Marietje en de anderen hadden 'de chef' wel gezien, maar konden mij niet tijdig waarschuwen. Meer aanvaringen met de directie zijn er niet geweest.

Integendeel, ik heb later erg plezierig samengewerkt met mijnheer Postel. Het eerste stapje in de richting van de journalistiek werd gezet doordat ik 's avond wel eens naar vergaderingen van bijvoorbeeld de Bond van Plattelandsvrouwen, de Gelderse Maatschappij van Landbouw, de Middenstandsvereniging enz. mocht. De redacteuren hadden daar zelf dan geen zin in. Kopij 's morgens inleveren en voor op- en aanmerkingen in conclaaf bij Jo Hofs, toen de verantwoordelijke hoofdredacteur van de GOC.

Een nieuwe burgemeester

In het Lochemse veranderde intussen nogal het een en ander. Drs. H.A. Beusekamp was de heer van Lutervelt opgevolgd als burgemeester. Beusekamp was afkomstig van Economische Zaken. Hij wist goed de weg in Den Haag. Zijn voorganger had voornamelijk geijverd voor Lochem als forensen- en toeristenstadje, maar Beusekamp vond terecht dat er ook industrie moest komen en dat in relatie daarmee veel woningen gebouwd moesten worden. Dat gebeurde. Er werd een nieuw industrieterrein aangelegd aan de Lochemse kant van het Twentekanaal en de woningbouwvereniging, die nauw met de gemeente samenwerkte, kreeg opdracht om zoveel mogelijk arbeiderswoningen te bouwen. Zo ontstond ondermeer de Prinsessenbuurt, die inmiddels in 2002-2003 is vernieuwd. Beusekamp deed nog veel meer voor Lochem. Hij was ook voorzitter van de VVV en bekleedde allerlei andere

functies. Vergaderingen onder zijn leiding duurden meestal niet lang, want de voorstellen waren altijd goed voorbereid. Beusekamp was nogal kort van stof en dulde weinig tegenspraak. Hij was erg gesteld op orde en regelmaat en je moest hem wel respect betonen. Onder zijn leiding kwam wel heel wat tot stand, waardoor met name de werkgelegenheid werd bevorderd. Bovendien kreeg Lochem landelijk meer bekendheid, hetgeen weer bevorderlijk was voor het toerisme.

Intussen was er een eind gekomen aan de samenwerking met de familie Hof's. We voelden ons daar al veel vrijer dan aan de Haitsma Mulierlaan, maar de voorkeur ging toch uit naar een eigen huis. En dat kregen we aan de Prinses Margrietlaan 2. Als ik me goed herinner was dat in 1951. Bij alles wat ik opschrijf ga ik af op mijn geheugen. Zelf heb ik geen archief. Kranten heb ik niet bewaard, behalve dan die van mijn afscheid als redacteur-verslaggever van de Gelders Overijsselse Courant. Om archieven te kunnen raadplegen zou ik naar het archief in Zutphen moeten. Daar berusten ook de leggers van de voormalige Lochemse Courant en van de GOC. De medewerking aan het boek 'Een Eeuw Burgerzin' (Werken en welzijn in Lochem 2002) heeft me echter geleerd dat het raadplegen van archieven een zeer tijdrovend karweitje is. Voor dat boek deden anderen dat en zij waren daar weken en maanden mee bezig. Ik ga dus uitsluitend af op mijn geheugen, maar naarmate ik vorder, merk ik dat de herinnering aan mijn jeugd en de jaren direct daarna het levendigst zijn. Misschien ligt dat aan de leeftijd.

Terug naar de jaren vijftig. Bewogen jaren mag ik wel zeggen. Eerst nog niet. We hadden even tijd nodig om ons aan de Margrietlaan te installeren. Grade besteedde veel tijd aan het opvoeden en de verzorging van haar beide dochters. Er moest bovendien veel kleding gemaakt worden. Ik had de handen vol aan mijn werk op de drukkerij, wat toch altijd nog tamelijk nieuw voor me was en daar kwam ieder weekend de sport bij: verslagjes maken of corrigeren, voetbaluitslagen verzamelen en verder ook vaak 's avonds nog op pad naar vergaderingen van de Middenstand, de Gelderse Maatschappij van Landbouw, het Veefonds, het Paardenfonds en ga zo maar door. Die verslagen brachten extra geld op en dat konden we in die tijd enorm goed gebruiken. Het kostte soms een beetje moeite om de centjes binnen te krijgen, want als ik met een nota bij de boekhouder kwam, keek hij of hij het uit eigen zak moest betalen en soms ging hij zelfs eerst verhaal halen bij de redactie of alles wel klopte.

De Gelders-Overijsselse Courant

De vijftiger jaren waren een belangrijke en beslissende periode voor mij. De Lochemse krant met nevenedities voor de plaatsen in de Achterhoek kreeg direct na de bevrijding een verschijningsverbod omdat ze gedurende de bezetting was verschenen. Bovendien mochten de heren Scheen gedurende een aantal jaren

niet de directie en de redactie voeren. Voor mijnheer Postel (oom Pem) gold dat niet of nauwelijks, omdat naast de Lochemse courant in het laatste jaar van de bezetting ook een illegale editie van Trouw van de pers rolde en voor zover mij indertijd ter ore is gekomen, was dat een zaak die uitsluitend Postel en zetter Altena aanging. Om de leemte van een streekblad op te vangen werd de Stichting Gelders-Overijsselse Courant opgericht en die stond onder beheer van Jo Hof's, een onderwijzer uit Ruurlo, verzetsman en op de een of andere manier betrokken bij de illegale pers. Er was nog een tweede beheerder, een zekere mijnheer van Veen, maar die was maar zeer tijdelijk bij de redactie van de GOC betrokken.

Het was al enige tijd bekend dat Jo Hof's zijn vleugels verder wilde uitslaan. Het leiden van een streekkrant was hem in feite een beetje te min. Misschien had hij ook wel gehoopt en verwacht deel uit te kunnen maken van de directie van de Lochemsche Handels- en Courantendrukkerij, maar dat zat er niet in, want het liep allemaal niet zo erg lekker. Ook niet in de relatie tot enkele burgemeesters en anderen met wie Hof's als journalist te maken had. Er was nogal eens verschil van mening en dat was bepaald niet bevorderlijk voor de GOC als streekblad.

Voor alles gold in die dagen dat je als journalist objectief moest zijn. Die objectiviteit was vanzelfsprekend nogal betrekkelijk, maar de schijn moest in ieder geval opgehouden worden dat je onpartijdig was. Jo Hof's liet echter nogal eens zijn eigen mening prevaleren. Intussen had de firma Scheen de krant weer geheel naar zich toetrokken, omdat de uitsluiting van zowel Jan als Nico Scheen voorbij was. De Stichting Gelders- Overijsselse Courant werd opgeheven en de GOC werd weer gewoon een onderdeel van de Lochemsche Handels- en Courantendrukkerij. Objectiviteit en onpartijdigheid zijn betrekkelijk en dat gold ook voor de GOC want directie en redactie waren de beginselen van de na de bevrijding opgerichte Partij van de Arbeid toegedaan. De GOC werd dan ook nog wel eens aangemerkt als de 'rooie krant', maar iedereen in Lochem en wijde omgeving wilde haar toch graag iedere maandag, woensdag en vrijdag in de bus hebben.

Opening brug Twentekanaal

In 1952 nam de familie Hof's het besluit om naar Australië te emigreren. Voor mij een zeer welkome gelegenheid om te solliciteren als journalist. Aan wie ik het precies te danken heb weet ik niet: aan mijnheer Postel of Nico Scheen of wellicht aan beiden, maar ik werd snel aangenomen. Voorlopig een jaar op proef. Nou dat hebben Grade en ik geweten. Dat werd een jaar van hard werken, maar ook een jaar van twijfel: Kan ik het wel aan? En altijd weer de bemoediging van Grade: 'Je kunt het best'. Dat begon al bij de opening van de nieuwe brug over het Twentekanaal in Almen in de weg naar Harfsen bij café De Aanleg. Het was een warme zomerdag. Veel hoogwaardigheidsbekleders, burgemeesters, ambtenaren van Rijkswaterstaat en nog meer van dergelijke figuren

waar je toen nog verschrikkelijk hoog tegenop zag. Veel toespraken, soms moeilijk bij te houden. Ik had dan wel les in stenografie gehad (systeem Grote) maar dat gebruikte je niet. Dat gebruikte in feite niemand want dan noteerde je veel te veel en dat kon je toch niet kwijt in de toen nog tamelijk kleine kranten. Ik kreeg mijn verslag op papier en liet het meteen Grade lezen. Als zij het goed vond en het begreep, wist ik dat het snor zat. Dat is altijd zo gebleven, ook veel later toen ik bijvoorbeeld toneelrecensies schreef.

Trouwens, zonder haar steun en zorgzaamheid zou ik het waarschijnlijk niet gered hebben. Ze kon uitstekend organiseren en dat kan ze nog. Ze had graag door willen leren, bijvoorbeeld voor onderwijzeres en dan zou ze het ongetwijfeld heel goed hebben gedaan voor de klas. Maar doorleren zat er voor een meisje vroeger niet in. De huishoudschool kon nog, maar verder moest er gewerkt en geld verdiend worden. Praktisch kwam het er in die beginperiode thuis op neer dat de kinderen stil werden gehouden als er 's zondags voor de sport gebeld moest worden. 's Avonds was ze bijna altijd nog op als ik laat van een vergadering thuis kwam. Vaak deden we dan nog een spelletje en dronken wat. Tenzij het helemaal de spuigaten uitliep wat ook nogal eens gebeurde als een raadsvergadering lang duurde en het verslag 's nachts nog gemaakt moest worden. Kortom, de krant ging altijd voor, behalve in de vakanties. Maar dan moesten we ook wegwezen, want anders werd er nog gebeld over het een of ander dat in de krant moest.

Een moord

In Lochem hebben zich gedurende mijn loopbaan geen geweldig schokkende dingen voorgedaan, op een uitzondering na en dat was een moord. In welk jaar die precies is begaan, weet ik niet meer, maar het was in ieder geval in de jaren tussen 1950 en '60. Op de dagen dat de GOC uitkwam ging ik iedere ochtend naar het politiebureau om te horen of er nog nieuws was.

Op zekere dag werd mij verteld dat in het Twentekanaal bij de Klein Dochterense brug het lijk van een jonge vrouw gevonden was. Er werd nogal geheimzinnig over gedaan, zodat ik ging doorvragen, maar veel meer werd me niet meegedeeld. Enige dagen later kreeg ik te horen dat de fiets van de vrouw ook in het kanaal was gevonden en weer kreeg ik het vermoeden dat adjudant Reinders van de rijkspolitie niet het achterste van zijn tong liet zien. De weken daarna bleef ik doorvragen, waarom weet ik eigenlijk niet, al had ik wel een vaag vermoeden dat er iets bijzonders aan de hand was. Na een week of zes, zeven werd ik 's ochtends vroeg door de heer Reinders gebeld met de mededeling dat de jonge vrouw vermoord was en dat de dader was gearresteerd. Voor nadere bijzonderheden moest ik me tot de officier van justitie, mr. van Buren in Zutphen, wenden. Het was op een krantendag, er was dus haast geboden, maar mr. van Buren was pas na negen uur bereikbaar. Toen ik in het gerechtsgebouw aankwam, bleek mij dat

er ook andere (concurrerende) collega's waren. Mr. van Buren deed zijn verhaal. De moordenaar was 's nachts aangehouden en had bekend. Het slachtoffer, een verstandelijk gehandicapt meisje, was van hem in verwachting. Door haar uit de weg te ruimen, dacht de dader dat hij van alle verdere problemen verlost was, maar dat pakte anders uit.

Het verhaal kwam nog dezelfde dag in de krant en 's avonds werd ik gebeld door mr. van Buren, die me een compliment maakte voor de wijze waarop ik zijn uiteenzetting had weergegeven. Geen sensatieverhaal, zoals in sommige andere kranten.

De rijkspolitie had het ook nog op een andere manier druk in Lochem, namelijk op Oudejaarsavond. Enige jaren achtereenvolgend werd op die avond de Nieuwstad onveilig gemaakt door grote groepen jongeren, die vuurwerk afstaken, autobanden in brand staken, barricades opwierpen van rijwielrekken enz. Het kanon bij de schouwburg werd zelfs een keer versleept. Het waren niet uitsluitend Lochemse jongelui die zich hieraan schuldig maakten. Ze kwamen overal vandaan omdat in Lochem wat te beleven viel. Toeschouwers waren er ook in overvloed en dat maakte het allemaal nog interessanter. Herman Langeveld en ik gingen op zo'n Oudejaarsavond ook even kijken. Ik weet niet meer welk jaar het was. We waren op de fiets, maar kwamen niet ver want toen we vanuit de Smeestraat de Nieuwstad opreden werd Herman een in benzine gedrenkte brandende lap tussen de stangen van zijn fiets gegooid. We hebben toen maar rechtsomkeert gemaakt.

Het districts bureau van de rijkspolitie was destijds in Doetinchem gevestigd. De districtscommandant kwam een oudejaarsavond hoogstpersoonlijk in Lochem kijken, maar moest ijlings de benen nemen, want hij werd midden op de Nieuwstad door een groep jongeren bedreigd. Later hoorde ik dat hem dit bezoek hoogst kwalijk was genomen. Zoiets hoorde het opperhoofd van de politie niet te doen. Dit incident had echter wel effect. Er kwam een nieuwe politiefunctaris in Lochem en die verzekerde al op voorhand dat het afgelopen moest zijn met de relletjes. De politie stelde zich op oudejaarsavond in de zijstraten verdekt op en toen de jongelui probeerden herrie te schoppen werd de Nieuwstad vanaf de verkeerslichten tot voorbij de Schouwburg in een klap schoongeveegd.

ME was er toen nog niet, maar de rijkspolitie ging op dezelfde manier te werk. Daarna was het geruime tijd rustig in Lochem en uiteindelijk werd speciaal voor de jongeren op het Graafschapterrein een happening georganiseerd, waarin ook de politie een belangrijk aandeel had. En dat gebeurt tot dusver (2005) nog steeds.

Rechtbankverslaggever Willy H. Heitling

Intussen gingen de werkzaamheden voor de krant gewoon door en ik maakte kennis met Willy H. Heitling, freelance journalist en rechtbankverslaggever. Hij versloeg bijvoorbeeld voor praktisch alle in het oosten

verschijnende dag- en nieuwsbladen - en dat waren er toen nogal wat - de zittingen van de bijzondere rechtbanken, die collaborateurs berechtten. Zelf had Willy deel uitgemaakt van de verzetsbeweging en hij had aan de Rozenhoflaan in Zutphen ondergedoken gezeten. Veel zei hij er nooit over, ook later niet toen we vaak samen voor de GOC op pad waren, maar eenmaal viel de naam Somer, eigenaar van een drukkerij in Brummen. Die was tijdens de bezetting door de Duitsers opgepakt en vermoord, maar Willy was de dans ontsprongen.

We zaten een beetje in hetzelfde schuitje: hij was kapper in Warnsveld geweest, ik bakker. Door een correspondentschap voor de katholieke Gelderlander en tijdens de bezetting door een samenwerking met fotograaf Zeijlemaker uit Zutphen was hij in de journalistiek terecht gekomen. In de beginperiode van de bezetting leverden beiden foto's en verhalen aan verschillende periodieken en met name aan De Telegraaf. Soms waren dat spookverhalen en andere verdichtels, die erin gingen als koek. Willy was een echte verhalenschrijver, hetgeen vooral later in zijn samenwerking met de redactie van de GOC tot uiting kwam. Voordat Willy freelance ging werken was hij na de bevrijding eerst fulltime werkzaam bij de regioredactie van De Gelderlander in Doetinchem, maar daar kreeg hij ruzie met de hoofdredactie en gaf er de brui aan. Bij de rechtbank was Willy snel een vertrouwde en gerespecteerde figuur. Zo zelfs dat mr. van der Giesen, een strenge rechtbankpresident, waarvoor iedereen ontzag had, 's morgens om tien uur de zitting schorste toen hij zag dat verslaggever Heitling nog niet aanwezig was. Die had namelijk nog wel eens de gewoonte om ergens op het laatste nippertje of een beetje te laat binnen te komen vallen. Na een kwartier heropende de president de zitting, want Willy was intussen gearriveerd, maar moest natuurlijk wel even horen dat er op hem gewacht was. Zijn rechtbankverslagen waren zeer minutieus, maar ook beschouwelijk van aard. Hij spaarde de veroordeelden niet, maar dreef de zaken ook niet op de spits. Soms dreef hij enigszins de spot met bepaalde zaken, maar die verslagjes - of eigenlijk verhaaltjes - kwamen niet in de GOC, omdat het vrijwel altijd over mensen uit het oosten van het land ging. 'Dat kun je niet maken. Daar heb ik andere afnemers in het westen des lands voor', zei Willy. Er is ooit zelfs een bundeltje van die rechtbankverhaaltjes verschenen. Soms stuurde Willy zijn verslagen op, maar soms bracht hij ze ook zelf ter redactie en zo ontstond een samenwerking die vrijwel tot zijn dood heeft geduurd.

Kris Kras Krabbels

Bekend en geliefd bij veel abonnees was zijn wekelijkse serie Kris Kras langs de Berkel, waaruit tenslotte zijn boek De Achterhoek is ontstaan. Die serie kreeg een vervolg met Kris Kras Krabbels en daarvoor gingen we meestal 's maandags samen op pad. Willy interviewde her en der allerlei personen en ik maakte de foto's. We trokken de hele Achterhoek

door, van Rekken tot Gorssel en van Markelo tot Zelhem of Hengelo (Gld). We kwamen praktisch altijd met een of twee verhalen met bijbehorende foto's thuis. De opzet was om iedere maandagmiddag twee personen te interviewen, doch dat lukte niet altijd. De tijd die dan over was brachten we meestal in de kroeg door. Vaak bij Johan Semmelink in Barchem, want die had nog wel eens een nieuwtje. Meestal reden we rond in een auto van de zaak, maar als die niet beschikbaar was reed Willy zijn Dafje voor. Met die Daf reed hij op de rijksweg onder Vorden eens een jongetje aan dat plotseling de weg overstak. Het jongetje liep weinig letsel op, maar bleek afkomstig uit het nabij gelegen woonwagenkamp. De knaap moest thuis gebracht worden, dus wij met loden schreden op pad. Het bleek erg mee te vallen. Het jongetje kreeg er verbaal flink van langs en wij werden bedankt voor het thuisbrengen. Op dezelfde rijksweg van Vorden naar Ruurlo, komend vanuit de buurtschap Linde, merkten we plotseling dat er een band lek was. Auto aan de kant en wiel verwisselen. 'Denk erom' zei Willy, 'de moeren goed aandraaien'. Aldus geschiedde met gevolg dat een van de moeren afknapte, zodat we toch nog naar de garage moesten.

We gingen vaak af op jubilea van verenigingen of personen. Zo waren we op zeker moment in Borculo waar de muziekvereniging Volharding zoveel jaar bestond. Het werd een avondsessie, want dan hadden bestuur en oud-leden de meeste tijd. Plaats van handeling: een café. Willy schreef en ik fotografeerde tot de film op was. Toen pas bleek dat een belangrijk persoon ontbrak en die zou het niet leuk vinden, wanneer hij niet met foto en al in de krant kwam. Het was intussen al tamelijk laat geworden, maar de man werd desondanks opgebeld, kwam netjes aangekleed opdagen, zette zich bij de groep en werd gefotografeerd, doch zonder dat er een film in het toestel zat. We hebben later nooit naar de afloop geïnformeerd, maar Willy had wel een goed verhaal.

Willy had vaak heel goede ideeën om de krant te promoten. Hij organiseerde een opstelwedstrijd voor de abonnees, stelde een krant samen waarin het ging over de ontwikkeling die de Achterhoek in de eerste twintig jaar na de bevrijding had doorgemaakt. Kortom, hij was een waardevolle kracht voor ons en werd dan ook nogal eens door Nico Scheen geconsulteerd. Willy viel ook in als Nico of ik met vakantie waren. Al was hij het niet altijd eens met het beleid, hij werkte toch graag voor de GOC.

'Als ik ergens kom en zeg dat ik voor GOC werk, word ik altijd heel vriendelijk ontvangen. Veel vriendelijker dan wanneer ik voor andere kranten kom', zei hij eens. Willy werd voor mij een echte vriend en dat was wederkerig. We vertrouwden elkaar veel dingen toe waar niemand anders iets over aan de weet kwam. Willy was katholiek en ik protestant, maar er was met hem heel goed over godsdienst te praten en hij was het vaak helemaal niet eens met wat vanuit het Vaticaan in Rome werd voorgeschreven. Hij was in die jaren

wel goed bevriend met de pastoor van Joppe en ging aanvankelijk ook trouw naar de kerk. Later minder, maar dat bracht ook zijn ziekte mee. Hij kreeg al vrij jong een ernstige hartaanval en moest toen ook nog wachten op vervoer naar het ziekenhuis. Ik was er eerder dan de ambulance en gaf weinig meer om z'n leven. Maar gelukkig, hij haalde het, moest wel z'n hele leven medicijnen slikken en bleef last houden van hoofdpijn, een overblijfsel van zijn onderduiktijd. Willy bleef desondanks altijd opgewekt. Althans voor het oog van de wereld, maar af en toe klaagde hij toch wel eens zijn nood als hij weer eens een stapje terug moest doen vanwege zijn gezondheid. Hij bleef verhalen schrijven voor de krant en schreef daarnaast enkele boeken in samenwerking met de leraar Leo Lensen. Alleen in de laatste jaren van zijn leven ging het niet meer. Het geheugen liet hem in de steek, maar toen was hij ook al 81 jaar. Willy overleed op 3 april 1998. Met hem is een uitstekend journalist en sociaalvoelend mens heengegaan.

Het eerste commentaar

Opnieuw terug naar de vijftiger jaren. Het was lang niet overal rustig in de wereld. De Koude Oorlog was volop aan de gang en daarbovenop kwam nog de Korea-crisis. Maar in Nederland ging men stug en voortvarend door met de wederopbouw, al waren er van jaar tot jaar klachten dat er niet voldoende werd gebouwd. Hierbij kwamen nog de grootscheepse plannen voor een definitieve beveiliging van de Zeeuwse- en Zuid Hollandse kusten en vanzelfsprekend de herstelwerkzaamheden in de overstromde gebieden.

In Lochem ging alles zo z'n gangetje. Bedrijfsleven en middenstand bloeiden op en ook in de landbouw ging het steeds beter. Van overheidswege werd gepleit voor intensivering van de landbouw. De bedrijven moesten groter worden. Minister S. L. Mansholt was daar destijds een groot voorstander van. Later niet meer, maar toen was hij al op hoge leeftijd gekomen. Eenmaal mocht ik met de minister mee. Hij zou op een avond een lezing houden in zaal De Keizerskroon in Ruurlo en daar moest een verslag van in de krant komen. Ik had toen nog geen rijbewijs. Meneer Postel had een oplossing. Hij kende de minister goed omdat die gehuwd was met de dochter van een familielid van hem. Meester van Krimpen, oud-onderwijzer en landbouwleraar, oprichter van de gymnastiekvereniging Brinio en zeer gezien bij iedereen, zou de minister naar Ruurlo vergezellen. Ik kon ook nog wel mee in de auto en werd 's avonds laat ook netjes weer thuis gebracht.

De middenstand ging zich ook roeren. Het organiseren van een braderie kwam in de mode. Almelo was daarin voorgegaan. Lochem en andere plaatsen konden natuurlijk niet achterblijven. In welk jaar het precies was weet ik niet meer, maar op een gegeven moment ontstond er een conflict tussen de middenstand en het gemeentebestuur, in casu burgemeester

Beusekamp. Tijdens de braderie, die een heel weekend duurde, werd de Molenstraat afgesloten voor het verkeer.

De winkeliers daar spraken er de burgemeester zo maar op straat over aan, waren boos en lieten dat duidelijk merken. 's Maandags na de braderie hield de VVV 's avonds in het toen nog bestaande hotel Bak (nu Super de Boer) haar jaarvergadering onder leiding van de voorzitter: burgemeester Beusekamp. Deze verklaarde tijdens de vergadering dat hij niets meer met de Lochemse middenstanders te maken wilde hebben. Hij vond dat ze zich zeer onfatsoenlijk hadden gedragen.

De volgende dag zette ik mij aan het maken van het verslag, maar ik had me 's nachts al bedacht dat de houding van de burgervader toch eigenlijk niet helemaal juist was. Ik sprak daar 's morgens mijn directeur J.H.Scheen - secretaris van de VVV - over aan en stelde hem voor een commentaar - mijn eerste - in de krant te zetten. Hij vond dat goed, mits ik het eerst de burgemeester liet lezen. Zo gebeurde en de reactie van de heer Beusekamp was: 'Als u vindt dat dit zo in de krant moet dan moet u zich niet door mij laten weerhouden. Ik heb geen behoefte aan een reactie'. Maanden later bleek mij dat de burgemeester 's nachts al door andere bestuursleden te verstaan was gegeven dat hij zijn uitspraak niet gestand kon doen. Dat was de eerste (kleine) aanvaring met de burgemeester. Later volgde er nog een, omdat ik boven een raadsverslag een kop had geplaatst die hem niet welgevallig was. Hij maakte zijn beklag bij de directie van de GOC en vond dat iemand anders de raadsvergaderingen maar moest verslaan. De directie ging daar tot mijn grote voldoening niet op in. Intussen had ik op kosten van de zaak rijles gehad van Gerard van Aalderen, die toen volgens velen de beste rijsschool van Lochem had. Bij m'n tweede rijexamen kwam ik erdoor en toen mocht ik gebruik maken van een auto van de zaak, ook privé maar dan wel in overleg met medegebruikers.

Lochem is wel eens de stad van de zeven standen genoemd. Zo erg was het gelukkig niet, maar standsverschil was er zeker, zoals waarschijnlijk in iedere kleine landstad. Lochem telde tijdens de bezetting erg veel burgers die met de bezetters sympathiseerden. Openlijk, en dat waren dan de NSB'ers, of stiekem, en dat waren dan degenen die nog even de kat uit de boom keken. Toen uiteindelijk de geallieerden zegevierden stonden die twijfelaars plotseling weer aan de goede kant. Toen ik eind 1946 mijn werkzaamheden bij de Lochemsche Handels- en Courantendrukkerij begon en bij de familie Oldenkamp in de Walderstraat in de kost ging, wist men mij haarfijn te vertellen wie er tijdens de bezetting fout waren geweest en wie alleen maar sympathisant was geweest.

Standverschil was er natuurlijk altijd al geweest met name doordat zich voor de Tweede Wereldoorlog en wellicht al eerder rijke Indiëgangers en andere welgestelden in Lochem hadden gevestigd. Daarbij kwam dat in de gemeente enige industrieën waren gevestigd, waarvan de eigenaren voor een

belangrijk deel het welzijn van de burgers bepalen. Onder de arbeidende klasse rees daar al vroeg verzet tegen en het was voorts heel opmerkelijk dat de Eenheidsvakcentrale (EVC) kort na de bevrijding plotseling zo'n zeshonderd leden telde. Ik herinner me nog de druk bezochte vergaderingen in café Pasman aan de Emmastraat. En als er geen verslaggever was geweest stond een van de bestuursleden de volgende dag op het kantoor van de GOC om zijn beklag te doen. Overigens heeft die euforie niet zo heel lang geduurd, want men had al snel door dat de landelijke EVC te veel door de Communistische Partij Nederland werd beheerst. Geleidelijk groeide het NVV weer in ledental en aan invloed. Maar het standsverschil bleef. Dat openbaarde zich onder meer in de sportverenigingen, zoals het voetbal, korfbal en wat later hockey. De voetballers kwamen voornamelijk uit de arbeidende klasse, de korfballers werden voornamelijk gerekruteerd uit de midden klasse en het hockey werd beoefend door de nog wat meer welgestelden. Het standsverschil openbaarde zich ook nadrukkelijk in de Garantenvereniging, die al voor de Tweede Wereldoorlog en ook daarna nog, zes

toneelvoorstellingen per jaar organiseerde. Het heette dan wel dat iedereen lid kon worden en dat iedereen die voorstellingen kon bijwonen maar in de praktijk kwam dat niet of nauwelijks voor.

Zelf heb ik redelijk goed binnen de standen en klassen kunnen manoeuvreren, waarschijnlijk door mijn status als journalist. Het kwam wel voor dat oudere lezers, die de familie Scheen goed kenden, Nico of Jan Scheen aanklachten voor de berichtjes in de krant, maar die werden al spoedig doorverwezen naar mij. De standsverschillen zijn in de loop der jaren minder scherp omlijnd geworden, mede doordat de gezagsverhoudingen zich wijzigden, maar helemaal verdwijnen zullen ze nooit.

Opvallend was in die naoorlogse jaren ook dat je moeilijk iets bijzonders kon organiseren, waaraan de hele bevolking deelnam. In Borculo en Ruurlo kon dat bijvoorbeeld wel. Lochem telde voor de samenvoeging met Laren ongeveer 8000 inwoners.

Deel 2 in het volgende Land van Lochem

OPROEP: Informatie over François Meindert van de Velde

Van 1929 tot 12 april 1939, de dag waarop hij op 76-jarige leeftijd overleed, woonde in Lochem **François Meindert van de Velde**, waarschijnlijk gepensioneerd postdirecteur elders.

Hij was sinds 1925 weduwnaar van **Maria Elisabeth (Mieb) Pijnappel**, letterkundige.

Over haar schrijf ik een artikel, waarin ik ook haar echtgenoot een plaatsje wil geven. Als u iets, eventueel uit overlevering, over F.M. van de Velde uit zijn Lochemse tijd kunt vertellen, houd ik mij erg aanbevolen. Alles is welkom, ook heel eenvoudige zaken, zoals zijn woonadres.

Misschien was hij op een of andere wijze actief in Lochem. Als u mij kunt helpen, wilt u dan contact met mij opnemen:

Richard van Schoonderwoerd, Hofvliet 98, 2251 TL Voorschoten, tel. 071-5610052,

rvanschoonderwoerd@hetnet.nl

Hartelijk dank.